

Bemærkninger til foranstående forslag

Konventionens forhistorie.

Spørgsmålet om biologiske og kemiske våben (B- og C-våben) blev rejst på FN's 21. generalforsamling i 1966 og har været behandlet på de følgende fem års generalforsamlinger.

På 21. generalforsamling vedtoges en resolution, i hvis præambel der henvises til, at nedrustningsudvalget i Genève bl. a. havde til opgave at søge tilvejebragt en aftale om at standse udvikling og fremstilling af B- og C-våben og fjernelse af sådanne våben fra nationale arsenaler; medens resolutionens operative del bl. a. indeholdt et krav om alle staters nøje overholdelse af principper og formål i den i Genève den 17. juni 1925 undertegnede protokol om forbud mod anvendelse til krigsbrug af kvælende, giftige eller lignende gasarter samt af bakteriologiske krigsmidler og en opfordring til alle stater om at tilslutte sig protokollen.

Genève-protokollen har i dag tilslutning fra over 90 lande, bl. a. Sovjetunionen, Kina, Storbritannien og Frankrig, men ikke USA. Den amerikanske regering har dog taget skridt til at søge de forfatningsmæssige forudsætninger for amerikansk ratifikation opfyldt, og der foreligger ensidige amerikanske erklæringer om, at USA vil afstå fra at anvende biologiske våben og som den første at anvende dødelige eller præstationshæmmende kemiske våben. Genève-protokollens fortolkning og spørgsmålet om, hvorvidt dens bestemmelser er udtryk for almengyldig folkeret, fik en overgang en fremtrædende plads i debatten. Kulminationen indtraf på 24. generalforsamling med vedtagelsen af en resolution om, at protokollen ansås at forbyde anvendelsen af alle kendte og fremtidige B- og C-våben i internationale væbnede konflikter, og at dens forbud havde karakter af en folkeretssædvane. Resolutionen fik dog ikke tilslutning fra de fleste vestlige lande ud fra tvivl om dens juridiske holdbarhed.

Nedrustningsudvalget i Genève tog sagen op i 1968. Udvalget enedes i første omgang om at anbefale FN's generalforsamling at anmode generalsekretæren om at lade en ekspertgruppe udarbejde en redegørelse om virkningerne af en eventuel anvendelse af B- og C-våben. Udvalgets indstilling fik bred tilslutning på FN's 23. generalforsamling i 1968, og i overensstemmelse hermed fremlagde generalsekretæren forud for 24. generalforsamling en sådan af en ekspertgruppe udarbejdet redegørelse, der indgik som et nyttigt element i grundlaget for sagens videre behandling i FN og i nedrustningsudvalget.

I opfølgning af et i 1968 i nedrustningsudvalget fremlagt arbejdsdokument fremkom Storbritannien på et møde i udvalget i august 1969 med et egentligt udkast til en konvention om forbud mod biologiske krigsførelsesmetoder. Ifølge udkastet skulle parterne — for så vidt de ikke allerede havde gjort det ved andre aftaler — forpligte sig til at afstå fra i fjendtligt øjemed at anvende biologiske stoffer, som kunne fremkalde død, sygdom eller anden skade hos mennesker dyr og planter, ikke at erhverve eller udvikle sådanne stoffer og at destruere eksisterende lagre. Hvis en i konventionen deltagende stat var overbevist om at have været udsat for biologisk krigsførelse, ville den kunne begære, at FN's generalsekretær foranstaltede en undersøgelse, hvis resultat skulle meddeles sikkerhedsrådet; i andre tilfælde, hvor en deltagerstat følte sig overbevist om, at en anden deltager i konventionen havde krænkede denne, ville der kunne indgives klage til sikkerhedsrådet. På amerikansk foranledning blev den foreslåede konventions anvendelsesområde senere udstrakt til toksin-våben.

Sovjetunionen og de øvrige østlige lande fremsatte på FN's 24. generalforsamling i 1969 et forslag til en konvention om forbud mod udvikling, fremstilling og oplagring af bakteriologiske (biologiske) våben og tilintetgørelse af eksisterende lagre heraf. Udkastet indebar et forbud mod udvikling, fremstilling og oplagring af såvel B- som C-våben samt en forpligtelse til destruktion af bestående lagre, men rummede ingen bestemmelser om kontrol eller klageadgang bortset fra en vag forskrift om samarbejde om mulige tvivlsspørgsmål ved konventionens gennemførelse.

De to konventionsudkast afspejlede de to divergerende hovedstrømninger; der gjorde sig gældende i drøftelserne i nedrustningsudvalget og på FN's generalforsamling.

Det erklærede formål med det britiske konventionsudkast, der fik tilslutning fra de vestlige medlemmer af nedrustningsudvalget, var at styrke og udbygge Genève-protokollen. Udkastets forbud mod brug af biologiske krigsmetoder motiveredes i et ønske om at neutralisere de forbehold om gengældelsesret og adgang til anvendelse af biologisk (og kemisk) krigsførelse over for tredjelande, som var knyttet til en række landes tiltrædelse af protokollen. I øvrigt var det fundamentale synspunkt bag det britiske udkast, at en aftale om både B- og C-våben ville frembyde så mange og komplicerede problemer for C-våbenenes vedkommende, især i